

Ulkokanojen munien tuottaminen Suomessa

Ulkokanojen munien tuottaminen Suomessa

Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin.

Tässä ohjeessa on sekä suoria lainauksia lainsäädännöstä että tulkintoja lainsäädännön soveltamisesta. Lainsäädäntö on erotettu *kursiivilla*. Ohjeessa esitetyt tulkinnat ovat Eviran näkemyksiä siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa.

Ulkokanojen munien tuottaminen Suomessa

SISÄLTÖ

1 Yleistä	3
2 Lainsäädäntö	3
3 Kananmunien tuotantoa koskevat yleiset vaatimukset	4
4 Ilmoitus alkutuotantopaikasta	4
5 Munantuottajien rekisteröityminen	5
6 Ulkokanalan hyväksyminen	5
7 Vaatimukset ulkokanojen munia tuottaville tuotantotiloille	5
8 Siipikarjan ulkonapitämisen rajoitukset	6
9 Salmonellavalvonta	7
10 Munien ja pakkausten merkitseminen	7
11 Kirjanpito	7
12 Ohjeen päivitykset	8

Ulkokanojen munien tuottaminen Suomessa

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira on laatinut tämän ohjeen ulkokanojen munien tuottamisen valvonnasta valvontaviranomaisten käyttöön. Myös tuottajat saavat ohjeen avulla tietoa vaatimuksista Suomessa.

1 Yleistä

Ohjeessa käsitellään kansallisen ja EU:n elintarvikelainsäädännön sekä markkinapolitiikkajärjestelylainsäädännön erityisiä vaatimuksia ulkokanalassa tuotettujen kanojen munien myynnille. Lisäksi munantuottajien tulee noudattaa yleisiä munien tuotantoa koskevia vaatimuksia sekä kanojen pitämiseen liittyviä rekisteröinti-, eläinsuojelu-, salmonellavalvonta- ja eläintautisäädöksiä.

Ulkokanojen munilla tarkoitetaan munintaikäisten ulkokanalan kanojen munia, munantuotantoa hyväksytyssä ulkokanalassa.

Kananmunien tuotantomuodon hyväksyy Evira, jolta haetaan tuotantotavan hyväksyntä ennen toiminnan aloittamista. Kunnaneläinlääkäri vastaa alueensa kananmunien tuotannon ja salmonellavalvontaohjelman noudattamisen valvonnasta. Evira pitää rekisteriä hyväksytyistä lattia- ja ulkokanaloista.

2 Lainsäädäntö

Ulkokanojen munien tuottamisesta ja myynnistä on säädetty pääosin seuraavissa säädöksissä. Säädökset tulee huomioida mahdollisine muutoksineen.

Lainsäädäntöä

Elintarvikelaki 23/2006

Maa- ja metsätalousministeriön asetus 1368/2011 elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta (alkutuotantoasetus)

Komission asetus (EY) N:o 589/2008 neuvoston asetuksen (EY) N:o 1234/2007 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä munien kaupan pitämisen vaatimusten osalta (munien kaupan pitämisen asetus)

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 853/2004 eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä (eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetus)

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1169/2011 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille (elintarviketietoasetus)

Direktiivi 1999/74/EY munivien kanojen suojelun vähimmäisvaatimuksista

Eläinsuojelulaki 247/1996

Eläinsuojeluasetus 396/1996

Valtioneuvoston asetus 673/2010 kanojen suojelusta

Laki eläintunnistusjärjestelmästä 238/2010

Maa- ja metsätalousministeriön asetus 867/2010 siipikarjan ja eräiden muiden lintujen tunnistamisesta (siipikarjan tunnistamisasetus)

Eläintautilaki 441/2013

Maa- ja metsätalousministeriön asetus 814/2017 varotoimenpiteistä lintuinfluenssan leviämisen ehkäisemiseksi luonnonvaraisten ja kotieläiminä pidettävien lintujen välillä (lintuinfluenssavarotoimenpiteasetus)

Valtioneuvoston asetus 838/2013 eläinten terveysvalvonnasta sekä eläintautien vastustamisesta eläinten keinollisessa lisäämisessä

Maa- ja metsätalousministeriön asetus 1037/2013 kanojen ja kalkkunoiden salmonellavalvonnasta (salmonellavalvonta-asetus)

Eviran ohjeita

Eviran ohje 16034 Kananmunien ja muiden linnunmunien tuotanto ja myynti

Eviran ohje 15312 Siipikarjan salmonellavalvonta Ohje toimijoille

Eviran ohje 15650 Otantaan perustuvat eläinsuojelutarkastukset ja täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointivalvonta

3 Kananmunien tuotantoa koskevat yleiset vaatimukset

Kananmunien tuotantoa ja toimittamista vähittäismyyntiin koskevia vaatimuksia ja valvontaa on ohjeistettu Eviran ohjeella 16034 Kananmunien ja muiden linnunmunien tuotanto ja myynti. Yleiset munien tuotannon ja vähittäismyyntiin vaatimukset koskevat myös ulkokanojen munien tuottamista, eikä niitä käsitellä tässä ohjeessa. Yleisten vaatimusten lisäksi ulkokanojen munien tuottamista säädetään kansallisilla ja EU:n asetuksilla.

4 Ilmoitus alkutuotantopaikasta

Tuotantotilasta, jolla harjoitetaan munien tuotantoa myyntiä varten, tulee tehdä alkutuotantopaikkailmoitus. Lisää tietoa alkutuotantopaikkailmoituksesta löytyy Eviran ohjeesta 16034 Kananmunien ja muiden linnun munien tuotanto ja myynti.

5 Munantuottajien rekisteröityminen

Kaikkien siipikarjan pitäjiä on ilmoitettava eläintenpitäjiksi ja rekisteröitävä eläinten pitopaikka. Kanojen pitämiseen liittyvästä rekisteröintivelvoitteesta on säädetty eläintunnistusjärjestelmäläisissä ja asetuksessa siipikarjan ja eräiden muiden lintujen tunnistamisesta. Tarkempia tietoja munantuottajien rekisteröitymisestä löytyy Eviran ohjeesta 16034 Kananmunien ja muiden linnun munien tuotanto ja myynti.

6 Ulkokanalain hyväksyminen

Tuottajan, joka haluaa tuottaa kananmunia, joita myydään pakkausmerkinnällä ”Ulkokanojen munia”, on haettava tuotantotavalle hyväksyntä ennen tuotannon aloittamista. Hyväksyntää haetaan Evirasta. Lisätietoja ulkokanalain hyväksymisestä on Eviran internetsivuilla (www.evira.fi).

7 Vaatimukset ulkokanojen munia tuottaville tuotantotiloille

Tuotantotilojen on täytettävä lainsäädännössä esitetyt vaatimukset ulkokanojen pidolle.

Kanoilla on oltava päivällä jatkuvasti mahdollisuus liikkua laidunalueella. Tämä vaatimus ei kuitenkaan estä tuottajaa rajoittamasta pääsyä laidunalueelle tietyksi ajaksi aamulla tavanomaisen hyvän maatalouskäytännön ja hyvän kotieläintuotannon käytäntöjen mukaisesti. Jos unionin lainsäädäntöön perustuvat toimenpiteet edellyttävät, että kanojen pääsy laidunalueelle rajoitetaan kansanterveyden tai eläinten terveyden suojelemiseksi, munia voidaan tästä rajoituksesta huolimatta pitää kaupan ”ulkokanojen munina”, edellyttäen että munivien kanojen pääsy laidunalueelle ei ole rajoitettu kauemmin kuin 16 yhtäjaksoisen viikon ajan. Tämä enimmäisjakso alkaa sinä päivänä, jona kyseisen samaan aikaan tiloihin tuodun kanojen ryhmän pääsyä laidunalueelle tosiasiallisesti alettiin rajoittaa.

Jos sallittu yhtäjaksoinen 16 viikon aika ylittyy, ei tämän jälkeen kananmunia voida enää markkinoida ja myydä ulkokanojen munina (katso ohjeen kohta 10).

Laidunalueen, jolle kanat pääsevät, on oltava enimmäkseen kasvillisuuden peitossa, eikä sitä saa käyttää muihin tarkoituksiin kuin hedelmätarhana, metsämaana, ja jos toimivaltaiset viranomaiset sen sallivat, karjanlaitumena.

Laidunalueen eläintiheys saa olla enintään 2500 kanaa käytettävissä olevan alan hehtaaria kohden tai enintään yksi kana neljää neliometriä kohden; kuitenkin silloin, kun käytettävissä oleva ala on vähintään 10 neliometriä kanaa kohden ja kun harjoitetaan laidunkiertoa ja kanat pääsevät liikkumaan vapaasti koko laidunalueella kanaparven koko elinkaaren ajan, jokaisella laidunlohkolla on aina oltava tilaa vähintään 2,5 neliometriä kanaa kohden (munien kaupan pitämisen asetus liite II).

Laidunalueen säde saa olla enintään 150 metriä rakennuksen lähimmästä ulosmenoaukosta. Säde voi kuitenkin olla enintään 350 metriä rakennuksen lähimmästä ulosmenoaukosta, jos laidunalueella on katoksia riittävästi ja tasaisesti sijoitettuna siten, että hehtaaria kohden on vähintään neljä katosta. Katosten tulee

suojata kanoja huonoja sääolosuhteita ja petoeläimiä vastaan ja katoksiin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaisia juomalaitteita.

Jos kanoilla on mahdollisuus päästä ulos, eläinsuojasta ulos johtavan kulkureitin on oltava kanoille turvallinen. Ulkotarhan aitojen on oltava kanoille sopivasta materiaalista ja niille turvallisista. Aidat on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että estetään kanojen vahingoittuminen. Ulkotarhan on oltava riittävän tilava ottaen huomioon kanojen lukumäärä ja tarhan pohjan laatu. Tarhan pohjan on oltava sellainen, että se voidaan pitää kuivana. Ulkotarhassa ei saa olla rakenteita tai esineitä, jotka saattavat vahingoittaa lintuja. Kanoilla on tarvittaessa oltava ulkona sopivia sääsuojia (Vna 673/2010 6 §).

Jos muniville kanoille on järjestetty mahdollisuus päästä ulos, useiden ulosmenoaukkojen on johdettava suoraan ulkotilaan ja niiden on oltava vähintään 35 senttimetriä korkeat ja 40 senttimetriä leveät ja ne on sijoitettava rakennuksen koko pituudelle. Kutakin 1000 kanan ryhmää kohden on oltava joka tapauksessa käytössä 2 metriä leveä aukkotila. Ulkotilojen on oltava saastumisen ehkäisemiseksi pinta-alaltaan riittävät suhteessa kanojen määrään ja pohjan laatuun sekä varustettu suojilla huonoja sääolosuhteita ja petoeläimiä vastaan ja tarvittaessa asianmukaisilla juomalaitteilla (direktiivi 1999/74/EY artikla 4).

Siipikarjan rehun ja juomaveden saanti on järjestettävä sisätiloissa tai sellaisessa muussa paikassa, johon luonnonvaraiset linnut eivät pääse. (lintuinfluenssavarotoimenpideasetus 5 §). On siis varmistettava, että kanojen saatavilla on oltava jatkuvasti juomavettä.

Ulkokanojen munia tuottavien toimijoiden on lisäksi otettava huomioon, että tuotantotilojen ja toiminnan tulee täyttää myös vaatimukset, jotka koskevat yleisesti lattia- ja kerroslattiakanalatuotantoa.

Eläinten pitoa, hoitoa, kohtelua ja käsittelyä säätelevät eläinsuojelulaki ja eläinsuojeluasetus. Kanojen pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista säädetään lisäksi valtioneuvoston asetuksessa kanojen suojelusta. Eviran ohjeessa 15650 Otantaan perustuvat eläinsuojelutarkastukset ja täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointivalvonta on tulkintoja siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa. Ohje löytyy Eviran internetsivuilta (www.evira.fi).

8 Siipikarjan ulkonapitämisen rajoitukset

Siipikarjan ulkonapitämistä on rajoitettu maaliskuun alusta toukokuun loppuun lintuinfluenssavarotoimenpideasetuksen mukaisesti. Tänä aikana siipikarja on suojattava kontakteilta luonnonvaraisiin vesi- ja petolintuihin. Siipikarja on pidettävä joko sisällä tai sellaisessa ulkotarhassa, joka on kauttaaltaan aidattu ja katettu riittävän tiheällä verkolla tai muulla vastaavalla tavalla siten, että luonnonvaraiset vesi- ja petolinnut eivät pääse kosketuksiin siipikarjan kanssa.

Kunnaneläinlääkärille on tehtävä ennakolta kirjallinen ilmoitus, jos siipikarjaa pidetään ulkona maaliskuun alun ja toukokuun lopun välisenä aikana. Ilmoituksesta on käytävä ilmi seuraavat seikat: mitä lintulajeja ulkonapito koskee, lintujen lukumäärä sekä selvitys siitä, miten lintujen suojaaminen luonnonvaraisilta vesi- ja petolinnuilta

toteutetaan. Ilmoitusta ei tarvitse uusita vuosittain, jos edellä luetelluissa seikoissa ei tapahdu muutoksia.

9 Salmonellavalvonta

Tuotantotilan on noudatettava kansallisen salmonellavalvontaohjelman vaatimuksia ja osallistuttava salmonellavalvontaan. Kansallisen salmonellavalvontaohjelman vaatimukset koskevat myös ulkokanojen munien tuotantoa. Salmonellavalvontaa koskevia vaatimuksia ja valvontaa on ohjeistettu Eviran ohjeella 16034 Kanamunien ja muiden linnunmunien tuotanto ja myynti.

10 Munien ja pakkausten merkitseminen

Pakkaamon A-luokan muniksi luokittelemat munat merkitään tuottajakoodilla. *Tuottajakoodin on oltava selvästi näkyvässä, täydellisesti luettavissa ja vähintään 2 millimetriä korkea* (munien kaupan pitämisen asetus artikla 9). Tuottajakoodissa on oltava numero, joka ilmaisee tuotantotavan, sekä jäsenvaltion koodi (FI=Suomi) ja tuotantolaitoksen tunnisteluku (= kanalan yksilöivä tunnisteluku). Ulkokanalaisissa tuotettujen kananmunien tuottajakoodiin merkitään tuotantotavan osalta numero 1.

A-luokan munia sisältävien vähittäismyyntipakkausten ulkopinnalla on oltava selvästi näkyvässä ja täydellisesti luettavissa tieto munien tuotantotavasta (munien kaupan pitämisen asetus artikla 12). Hyväksytyt ulkokanojen munien tuottajan vähittäismyyntipakatut kananmunat merkitään merkinnällä ”Ulkokanojen munia”. Tarkempia ohjeita munien merkinnöistä ja kanamunapakkauksiin tehtävistä merkinnöistä annetaan Eviran ohjeessa 16034 Kanamunien ja muiden linnunmunien tuotanto ja myynti sekä Eviran internetsivuilta.

Jos kanoja joudutaan pitämään sisätiloissa kauemmin kuin 16 yhtäjaksoisen viikon ajan, eivät tuotetut kananmunat täytä enää tuotanto-olosuhteita, jotka on säädetty munien kaupan pitämisen asetuksen liitteen II artiklassa 1 ulkokanojen munien tuottamiselle. Tällöin tuotettuja kananmunia ei voi enää myydä/markkinoida ulkokanojen munina, vaan munat on myytävä/markkinoitava lattiakanamunina. Kanamuniin leimattavan tuottajakoodin tuotantotapaa ilmaiseva ensimmäinen numero tulee vaihtaa numerosta 1 (ulkokanojen munia) numeroon 2 (lattiakanojen munia). Myytäessä näitä kananmunia vähittäismyyntissä, suositellaan pakkaamaan kananmunat lattiakanamunien vähittäismyyntipakkauksiin. Vähittäismyyntiin tulevien munapakkausten merkinnät on tehtävä selkeästi ja yksiselitteisesti, eivätkä ne saa johtaa kuluttajaa harhaan.

11 Kirjanpito

Sen lisäksi, mitä yleisiä vaatimuksia on munien tuotantoa koskevasta kirjanpidosta, jotka on esitetty Eviran ohjeessa 16034 Kanamunien ja muiden linnunmunien tuotanto ja myynti, tulee tuottajan pitää kirjaa siitä, milloin kanat eivät ole päässeet ulos. Kirjauksessa tulee ilmetä päivämäärät, jolloin kanat eivät ole päässeet ulos ja ulosmenoesteen syy. Näin voidaan seurata, että lain säätämää enintään 16 viikon yhtäjaksoista sisälläoloaika ei ylitetä markkinoitaessa kananmunia ulkokanojen munina.

Elintarvikehygieniä

Ulkokanojen munien tuottaminen Suomessa

Munapakkaamon, joka vastaanottaa ulkokanalassa tuotettuja kananmunia, on kirjattava tuotantotapa- ja päiväkohtaisesti tiedot tuottajalta vastaanottamien luokittelemattomien munien määristä (munien kaupan pitämisen asetus artikla 22).

12 Ohjeen päivitykset

Päivitys 31.5.2018

Ohjeen päivityksessä on otettu huomioon muutokset lainsäädännön toimeen panossa liittyen varotoimenpiteisiin lintuinfluenssan leviämisen ehkäisemiseksi sekä ulkokananmunien tuotantoon ja markkinointiin.

